

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРИСТУВАЧА ІНТЕРНЕТУ

О. О. Таран, Я. В. Зеркаль

Криворізький державний педагогічний університет, 1999sashataran@gmail.com

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та вікової психології Н. М. Макаренко

Вступ. Завдання нашого дослідження – вивчення та аналіз психологічних особливостей користувача Інтернету. Незважаючи на велику кількість праць щодо цієї проблеми, вона залишається надзвичайно актуальною, адже роль Інтернету в нашому житті з кожним днем збільшується. Інтернет відіграє велику роль у формуванні інформаційного суспільства та певним чином формує деякі психологічні особливості користувачів.

Основний матеріал. Означена тема є цікавою для дослідження психологів, так як користування Інтернетом веде до змін у психічній діяльності людини. Серед науковців які займалися темою Інтернету, та його впливу були такі як О.П. Белінська, О.Є. Войскунський, К. Янг, Д. Грінфілд, З.О. Гаркавенко, Л.В. Чупрій, В.Я. Курбатов тощо. Багато науковців вважали, що зміни в розумовій діяльності відбуваються через Інтернет-залежність. Так наприклад, Войскунський О.Є. в своїй книзі «Психологія і інтернет» зазначив, що «феномен Інтернет-залежності» іменується як хвороба або синдром [1]. Для К. Янга і І. Голдберга залежність від Інтернету - явище багатовимірне, воно включає в себе прояви ескапізму (тобто втечі в «віртуальну реальність» людей з низькою самооцінкою, схильних до депресії), а поряд з цим — можливість виговоритися, бути зрозумілим і прийнятим в реальному житті [2]. Що ж собою представляє Інтернет-користувач? На думку Г.А. Гугуєвої, кіберпростір населяють реальні користувачі - окремі особистості, але вони можуть позиціонувати себе в ньому по-різному, інтернет простір, дозволяє руйнувати всі обмеження, саме в інтернеті, ми можемо висловити все те, що ніколи б не ризикнули висловити в реальності [3]. Інтернет-користувачів можна поділити

на різні групи або типи. Ось яку класифікацію за критерієм цілей використання Інтернету подає Ю.А. Косик у своїй статті:

- Споживчий тип. Такий тип використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, блоги, сайти новин) і онлайн-сервіси (Інтернет-банки, онлайн-магазини та ін.)

- Комунікативний тип. Даний тип схильний до спілкування з іншими людьми шляхом чатів і відео-чатів, електронної пошти, соціальних мереж та інших засобів онлайн-комунікації.

- Продуктивний тип. Цей тип включає в себе творчу роботу користувача (створення сайтів, сторінок в соціальних мережах) [4].

Найбільш активними Інтернет користувачами є підлітки, але не лише вони є активними користувачами світової павутини. Заслужують на увагу всі вікові групи людей, зокрема українців, які будь-яким чином пов'язані з Інтернетом. Від віку користувача буде залежати ціль його перебування в Інтернеті. Також на це все впливають психологічні особливості людини, адже її поведінка, не лише в Інтернеті, а й у реальному житті тісно пов'язана з характером. Під час студентської практики ми провели дослідження у 6-Б класі однієї з загальноосвітніх шкіл міста, мета якого – виявити взаємозв'язок між психологічним типом учнів та їх Інтернет активністю. Для цього нами було використано наступні методи:

1. Метод опитування за допомогою розробленої авторської анкети, яка визначала активність дітей в мережі. За результатами анкетування проведеного серед учнів 6 класу, віком 11-12 років, було виявлено, що 7 учнів (29%) проводять в Інтернеті близько 1-2 години в день. Найбільша кількість опитаних (46%) використовують всесвітню мережу 3-4 години в день. Таких учнів виявилось 11. 25% учнів проводять в Інтернеті близько 5-7 годин в день, часто завершують своє користування мережею вночі (6 осіб).

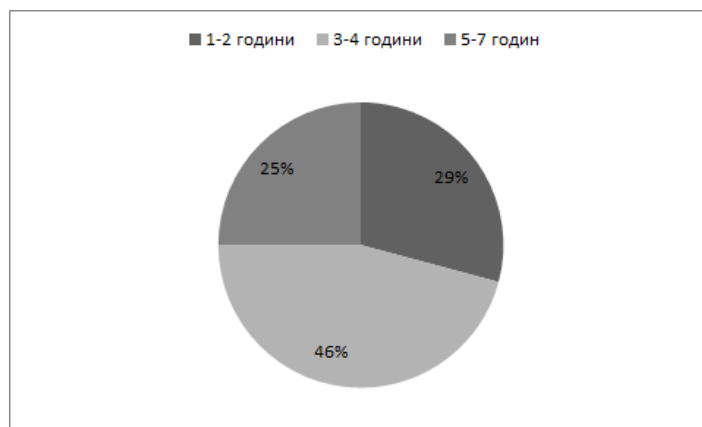

Рис.1. Результати анкетування щодо визначення кількості часу, проведеного в Інтернеті

2. Методику Ріда «Вільний малюнок», що дав можливість визначити до якого психологічного типу(за К.Юнгом) належить кожен учень. За результатами дослідження було встановлено, що серед 24 учнів ми виявили п'ять психологічних типів, серед яких: емоційний екстраверт, розумовий екстраверт, розумовий інтроверт, емоційний екстраверт, інтуїтивний інтроверт.

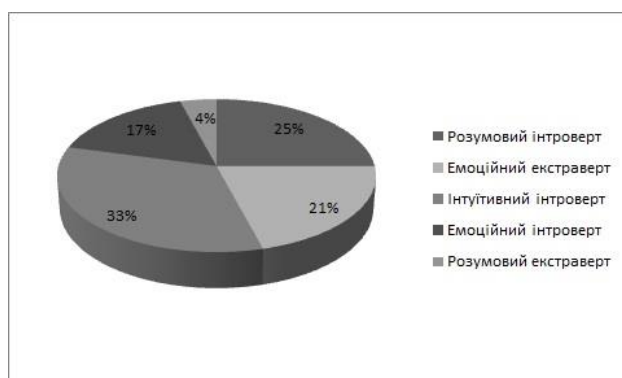

Рис.1. Результати діагностики за тестом «Вільний малюнок»

Ми дійшли висновку, що найбільш Інтернет-активним типом є інтуїтивний інтроверт у складі 8 учнів. Цей тип визначено у тих користувачів, які проводять у інтернеті близько 3-4 годин в день. Саме представники цього типу використовують найбільшу кількість онлайн-ресурсів, такі як YouTube, Instagram, Viber, Wikipedia, Telegram та мають широкий спектр дій у всесвітній мережі. За характеристикою Юнга, інтуїтивний інтроверт схильний до

відчуження від реальності та поглиблення у ірреальну сферу, яку ми у даному випадку можемо вважати Інтернет мережею. Наступним типом є емоційний інтроверт у складі 4 осіб. Представники цієї групи мають у пріоритеті онлайн-ігри та соціальні мережі, що пов'язано із психологічними особливостями їх типу. Найчастіше емоційні інтроверти бачать різноманітні образи, які не існують у дійсності. Їх уява і своє розуміння реальності не завжди може бути зрозуміле оточуючими, тому вони найкраще проявляють себе у онлайн-іграх, де можуть зібрати такий образ, на який здатна їх увага. 75% опитаних учнів цього типу зазначили, що проводять в Інтернеті близько 5-7 годин в день, але їх діяльність обмежена розвагами та влаштуванням своєї комфортної віртуальної реальності. На відміну від попереднього типу, представник групи розумовий екстраверт проводить час (1-2 години в день) у мережі з метою пошуку інформації, онлайн-навчання та спілкування з іншими користувачами. Із опитаних 24 учнів лише 1 виявився розумовим екстравертом. Цьому типу характерна розсудливість та схильність прораховувати дії згідно зі своїми судженнями, використовує Інтернет для досягнення своїх цілей, але не більше 2 годин в день. Групу емоційних екстравертів складає 5 учнів. 80% вважають себе активними Інтернет-користувачами, при чому абсолютно всі учні ставлять у пріоритеті для себе чат-листування та соціальні мережі. Емоційні екстраверти керуються емоціями і почуттями, тому не дивно, що дана група учнів проводить 3-4 години у спілкуванні з іншими користувачами, де вони можуть відкрито висловити свою думку. П'ятий тип, який ми визначили у 6 класі це розумовий інтроверт, якими є 6 учнів. Лише 67% позиціонують себе як активний інтернет-користувач. Особливостями даного типу є те, що розумові інтроверти слідують своїм ідеям і не приймають чужої думки, якщо вона не співпадає з думкою інтроверта. Представники цього типу у класі надають перевагу перегляду відео та фільмів онлайн, що впливає на їх принципи і установки. Вони проводять в Інтернеті 5-7 годин в день, при тому, що використовують вузький спектр дій.

В результаті анкетування і тесту Ріда ми визначили, що діяльність, кількість проведеного часу та використані ресурси всесвітньої мережі Інтернет залежать від психологічних особливостей на прикладі типології Юнга. Найбільше часу в кіберпросторі проводять представники типу емоційний інтроверт і розумовий інтроверт – 5-7 годин в день. Це пов'язано з тим, що людям даних типів важко знаходити спільну мову з іншими людьми і їм легше перебувати у віртуальному житті, ніж у реальному. Знайшовши куди витратити свою енергію, інтуїтивні інтроверти та емоційні екстраверти проводять в Інтернеті 3-4 години в день у пошуку нових друзів, емоцій та відчуттів. Найменше часу (1-2 години в день) витрачає розумовий екстраверт, тому що завдяки особливостям свого психотипу, він використовує Інтернет-ресурси лише для досягнення певної мети (пошук інформації для навчання, необхідний контакт з друзями тощо).

Висновки. Майже всі користувачі Інтернету, окрім юридичних осіб, є реальними людьми зі своїми особливостями. Психологічні особливості таких користувачів можна вивчити шляхом визначення їх психотипу та розкриття характерних ознак. Адже специфічні особливості їх поведінки у реальному житті впливають на їх діяльність у всесвітній мережі. Розглядаючи користувача як представника окремого психологічного типу ми можемо передбачити його поведінку, зрозуміти мотиви вчинків і спрогнозувати реакцію на діяльність інших користувачів.

Література

1. Войскунский А.Е. *Психология и Интернет*. М.: Акрополь, 2010. С. 128-131.
2. Янг К.С. Диагноз – интернет-зависимость. *Мир Интернет*, 2000. N 2, с.24-29
3. Гугуева Д.А. Процессы дифференциации в сообществах глобальной сети Интернет. *Глава 2 Новые социальные характеристики Интернет-пользователей и Интернет-сообществ*. Ростов-на-Дону, 2013. С 27-28
4. Косик Ю.А. Онлайн-аккультурация личности в современных интеграционных условиях *Вестник Полоцкого государственного университета. Серия Е: Педагогические науки*, 2015. № 15. С. 106.